

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Organisationstillhörighet Anpassad gymnasieskola

Förlag till beslut

Nämnden begär överflyttning av ansvar och budgetmedel samt ändring av reglementet avseende anpassad gymnasieskolas organisationstillhörighet.

- Anpassad gymnasieskola, inklusive Desideria anpassad grundskola, organiseras från och med 1 januari 2026 inom avdelningen för gymnasiet och övergår därmed från barn- och utbildningsnämnden till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.
- Budget överförs från barn- och utbildningsnämnden till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden enligt bilaga 1.

Under förutsättning att gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden fattar motsvarande beslut.

Sammanfattning

I enlighet med skollagen ska utbildning främja kunskap, värden, personlig utveckling och demokratiska principer. Dessa principer måste beaktas vid organisering av skolverksamhet för att säkerställa en utbildning som är tillgänglig och inkluderande för alla elever. En sammanslagning av gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan bedöms främja en mer sammanhållen och inkluderande skolmiljö där acceptans och förståelse för individers olikheter blir en naturlig del av skolans värdegrund.

Trots att den anpassade gymnasieskolan och gymnasieskolan är geografiskt samlokaliserade, finns organisatoriska hinder som begränsar möjligheten till samverkan. Detta medför att elever och personal i de båda skolformerna saknar förutsättningar att dra nytta av varandras kompetens och resurser på ett optimalt sätt. Genom en närmare samverkan mellan de två verksamheterna förväntas elevernas självkänsla stärkas och deras utvecklingsmöjligheter förbättras, samtidigt som resurser och pedagogisk kompetens kan nyttjas mer effektivt.

Förslaget om en sammanslagning syftar till att skapa en mer integrerad skolmiljö som underlättar samarbete mellan olika elevgrupper, ger fler möjligheter till gemensamma utbildningsinsatser och aktiviteter samt säkerställer att skolans pedagogiska resurser nyttjas effektivt. Genom att förstärka pedagogisk kompetens kan skolmiljön förbättras för alla elever.

Vidare kan elever inom anpassad gymnasieskola erbjudas ett bredare utbildningsutbud.

En sammanslagning medför utmaningar som behöver beaktas. Det finns en risk att anpassad gymnasieskolas unika särart kan gå förlorat i en större organisation. För vissa elever kan en större skolmiljö innebära sociala svårigheter. Därför krävs en genomtänkt implementeringsplan för att säkerställa en trygg och smidig övergång.

Genomförandet av sammanslagningen planeras påbörjas hösten 2025 och vara fullt implementerat till läsåret 2026/27.

Ärendebeskrivning

I skollagen anges att utbildning ska främja kunskap, värden, personlig utveckling och demokratiska principer. Detta behöver beaktas vid organisering av skolverksamhet. En sammanslagning av gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola bedöms främja en sammanhållen och inkluderande skolmiljö som präglas av acceptans och förståelse för individers olikheter. Genom en närmare samverkan mellan de två verksamheterna förväntas elevernas självkänsla stärkas och deras utvecklingsmöjligheter förbättras.

Bakgrund

Anpassad gymnasieskola är en frivillig skolform som vänder sig till ungdomar med en intellektuell funktionsnedsättning (IF) eller en förvärvad hjärnskada. I anpassad gymnasieskola studerar eleven på ett program under fyra år. Wisby anpassad gymnasieskola erbjuder tre nationella program:

- programmet för estetiska verksamheter
- programmet för hotell, restaurang och bageri
- programmet för skog, mark och djur.

Utöver de nationella programmen finns det individuella programmet, som vänder sig till elever som behöver en mer anpassad utbildning än den som bedrivs på nationella program.

Utbildningen inom de nationella programmen är yrkesinriktade och lägger en grund för fortsatta studier vid exempelvis folkhögskola eller anpassad vuxenutbildning. Utbildningen inom det individuella programmet syftar till att utveckla elevens förmågor och ger även behörighet till anpassad vuxenutbildning, som kan bedrivas tillsammans med daglig verksamhet. Elever inom den anpassade grundskolan är behöriga att söka till gymnasieskolans introduktionsprogram.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för såväl anpassad grundskola som anpassad gymnasieskola. Verksamheten har sammanlagt 121 elever och 91 anställda. Den del av anpassad skola som föreslås flyttas över till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har idag 49 elever inklusive 10 elever med

flerfunktionsnedsättningar. Antalet personal är 41. Såväl undervisningslokaler som elevhälsa och expedition är idag lokaliserade på Solrosenområdet i Visby.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för gymnasieskolan. Wisbygymnasiet består av fem rektorsområden med sammanlagt ca 1600 elever och 200 personal. Skolan erbjuder 16 nationella program och en sjöfartsutbildning samt fyra introduktionsprogram.

Trots att verksamheterna idag befinner sig inom samma geografiska område och nyttjar samma lokaler såsom idrottshall, café samt klassrum, finns organisatoriska hinder som påverkar möjligheten till samverkan. Ambitionen med en sammanslagning av anpassad gymnasieskola och gymnasieskola är att skapa en verksamhet där elever och personal gynnas av samverkan inom såväl undervisning som elevhälsa och administration. Genom ett samgående kan utbildningsutbudet breddas och fler gemensamma aktiviteter skapas, för att stärka elever med särskilda behov och bidra till en skola som främjar lärande och gemenskap.

Antal elever med behov av stöd är omfattande och många elever börjar gymnasiet utan godkända betyg från grundskolan, där antalet elever med åtgärdsprogram ökat över tid¹. Dessa elever kommer behöva fortsatt stöd på gymnasiet. För att säkerställa att eleverna når så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar behöver skolans resurser användas på bästa sätt. En sammanslagning av verksamheterna skulle innebära att kompetens inom tydliggörande pedagogik och lågaffektivt bemötande, som finns inom anpassad skola, blir tillgänglig för kollegialt och kollektivt lärande i båda skolformerna.

En sammanslagning medför vissa risker som bör beaktas. När en mindre verksamhet integreras i en större finns en risk att dess unika särdrag går förlorade. För personal kan det innebära osäkerhet kring att undervisa elever i en annan skolform, och för vissa elever kan förändringen medföra sociala utmaningar i en ny och större miljö. För att säkerställa en trygg och smidig övergång krävs noggrann planering, kompletterad med riktade stödinsatser och kontinuerlig kompetensutveckling, såväl för personal som för elever.

Forskning om samverkan mellan anpassad gymnasieskola och gymnasieskola

På flera gymnasieskolor i Sverige finns idag en organiserad samverkan mellan anpassad gymnasieskola och gymnasieskola. I Skolverkets rapport *I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola* framhålls positiva erfarenheter av gemensam undervisning för elever från de båda skolformerna. Rapporten visar att detta bidrar till att ge eleverna större sammanhang och utmaningar, vilket stärker deras utveckling och förberedelser för arbetslivet. Vidare noteras att synen på elever från anpassad gymnasieskola förändras positivt hos personal, när de ser att eleverna klarar större utmaningar än förväntat. En framgångsrik samverkan mellan skolformerna inkluderar:

¹ Skolverket (2024). *Särskilt stöd i grundskolan ökar något*. <https://www.skolverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter/nyheter/2024-04-25-sarskilt-stod-i-grundskolan-okar-nagot> (hämtad 250224).

- fysisk och organisatorisk närhet mellan skolformerna,
- en tydlig organisation för samläsning,
- stöd till lärare,
- att skolledningen undanröjer strukturella hinder för samverkan.

I rapporten betonas mötet mellan skolformerna som både en värdegrunds- och organisationsfråga².

I en studie från Island dras liknande slutsatser. *Belonging to higher education: inclusive education for students with intellectual disabilities* har undersökt möjligheten för elever med intellektuell funktionsnedsättning (IF) att studera tillsammans med elever utan IF på yrkesprogram. Resultatet visar att flexibla undervisningsmetoder och lämpligt stöd kan bidra till gemensamma erfarenheter och kunskaper relaterade till framtida yrkesområden. Det är även ett stöd i att bredda elevernas sociala nätverk och skapa en känsla av tillhörighet³.

För- och nackdelar

I processen att ta fram ett förslag om en sammanslagning av anpassad gymnasieskola och gymnasieskolan har ett antal styrkor och möjligheter samt svagheter och utmaningar identifierats.

Styrkor och möjligheter

Sammanslagningens styrkor innefattar en ökad förståelse och acceptans för individers olikheter, vilket stärker elevernas självkänsla och skapar en sammanhållen och tolerant skolmiljö. Möjligheterna inkluderar bättre nyttjande av personalens pedagogiska specialkompetenser, ett breddat ämnesutbud och ett ökat samarbete mellan den anpassade gymnasieskolan och introduktionsprogrammen. Samordningen av resurser och en minskad administration förväntas effektivisera verksamheten.

Svagheter och utmaningar

Risikanalyser från båda skolformerna visar att sammanslagningen innebär vissa sociala utmaningar för elever i anpassad gymnasieskola. Det finns även risk för ökad arbetsbelastning för administrativ personal. Brist på upphandlade specialpedagogiska resurser i form av syn- och hörselpedagog är något som behöver tas om hand.

Bland personalen finns oro över att den röda tråden i anpassad skola går förlorad, att anpassad gymnasieskola marginaliseras och att pedagoger kommer möta nya elevgrupper. För att hantera dessa utmaningar krävs ett tydligt och kommunikativt ledarskap samt stöd och kompetensutveckling.

Plan för genomförande

Inför implementeringen har en genomförandeplan tagits fram med åtgärder som syftar till att säkerställa en smidig övergång till den nya organisationen.

² Skolverket (2017) *I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola. En rapport om samläsning.*

³ Andersson, A-L, Klang, N & Östlund, D (2023). *Inkludering och delaktighet i skolans arbete: perspektiv och betydelse.* <https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P05120758> (hämtad 25/02/24)

Dessa inkluderar kompetensutveckling för personal, etablering av en arbetsgrupp med ett övergripande ansvar för sammanslagningen, samt åtgärder för att bevara den anpassade gymnasieskolans särart. I planen ingår även att ta fram en detaljerad tidsplan för genomförandet som inkluderar kontinuerlig uppföljning tillsammans med elevhälsa och skolledning. Uppföljningen kommer att utgöra en viktig del i arbetet med att utveckla organisationen framåt.

Förslag

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen föreslår att den anpassade gymnasieskolan blir en enhet inom gymnasieskolan. Det ger elever och personal från båda skolformerna tillgång till gemensamma resurser samt möjlighet till ökad samverkan. Genom att dela pedagogiska erfarenheter och specialkompetenser kan den pedagogiska personalen förbättra undervisningen och utveckla en starkare samhörighet mellan elevgrupperna.

Elevgrupperna som kommer gynnas av en sammanslagning är elever på nationella program i anpassad gymnasieskola och elever på introduktionsprogrammen. För elever i anpassad gymnasieskola skulle sammanslagningen innebära ökade möjligheter att ta del av ämnesinnehåll på yrkesprogram och praktisk-estetiska program, vilket innebär ett breddat lärande och nya utmaningar. För elever på introduktionsprogrammen skulle en sammanslagning innebära ökad tillgång till specialpedagogisk kompetens, då vissa elever är behöriga för båda skolformerna.

Rektor för anpassad gymnasieskola är idag även rektor för Desideria anpassad grundskola, som vänder sig till elever med flerfunktionsnedsättningar. För att säkerställa kontinuitet för dessa elever föreslås att Desideria anpassad grundskola integreras i gymnasieorganisationen.

Tidsplanen för implementering är satt till årsskiftet 2025/26.

Sammanslagningen kommer dock kunna påbörjas redan under hösten 2025, bland annat genom att rektor för anpassad gymnasieskola ingår i gymnasiets ledningsgrupp. Gemensam undervisning erbjuds tidigast läsåret 2026/27.

Bedömning

Utifrån ärendebeskrivningen ovan bedömer Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att en ny gymnasieorganisation i Region Gotland, där anpassad gymnasieskola och gymnasieskola slås samman, skulle gynna båda verksamheterna.

Det primära i förslaget är inkludering och tolerans. Den nya organisationen kan främja en tillåtande skolmiljö, där elever med olika behov får möjlighet att utvecklas och känna trygghet. En inkluderande skolmiljö stärker den sociala sammanhållningen, vilket bidrar till ett mer tillåtande samhälle med ökad acceptans för människors olikheter.

En styrka med förslaget är de pedagogiska möjligheter som omorganisationen innebär. Verksamheterna är idag samlokaliserade, men saknar förutsättningar

för pedagogisk samverkan. För att säkerställa att eleverna når så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar behöver skolans resurser användas på bästa sätt. Ett sätt är att kunna erbjuda ett breddat ämnesutbud för elever i anpassad gymnasieskola. Ett annat är att den kompetens som finns i anpassad gymnasieskola kan vara en tillgång i ett kollegialt och kollektivt lärande.

En välplanerad omorganisation med en tydlig tidsplan och kontinuerlig uppföljning säkerställer att alla relevanta perspektiv beaktas. Särskild vikt läggs vid kompetensutveckling för personal, bevarande av den anpassade gymnasieskolans särart och tydlig, regelbunden kommunikation. Verksamheten utvärderas löpande och justeras vid behov för att uppnå önskade effekter.

Konsekvensanalys av perspektiv

Barnperspektiv

Genom att ingå i ett bredare socialt sammanhang ökar möjligheten att stärka självförtroende och utveckling hos elever med särskilda behov. En sammanslagning kan bidra till ett breddat ämnesutbud och ökad pedagogisk kompetens. Utmaningen består främst i att vissa elever kan komma att uppleva osäkerhet att anpassa sig till en ny skolmiljö.

Genusperspektiv

En inkluderande miljö kan främja jämställdhet och utmana könsroller genom att olika elevgrupper integreras. Genom att vara i en större kontext kan traditionella genusnormer brytas. En risk är att stödet till elever blir ojämnt i de fall vissa elevgrupper inte uppmärksammas tillräckligt.

Ekonomi

En samordning av resurser kan leda till lägre kostnader för verksamheten. Ökad samverkan kan även minska behovet av att rekrytera personal med särskild behörighet. Sammanslagningen kan innebära vissa kostnadsökningar initialt, främst kopplade till kompetensutveckling och implementation av nya processer.

Processer

Genom att nyttja kompetens från båda skolformerna kan nya, mer gynnsamma arbetsprocesser utvecklas. En större sammanhållen organisation kan även effektivisera administrationen och skapa mer enhetliga rutiner. Likt andra större förändringar finns en risk för motstånd bland elever och vårdnadshavare. Om integrationen inte planeras väl och kommuniceras tydligt kan den upplevas komplex och skapa oro.

Medarbetare

En sammanslagning innebär att personalen får möjlighet att bredda sin pedagogiska erfarenhet och utveckla sin kompetens. Den leder även till ett ökat samarbete mellan lärare från olika skolformer, vilket minskar upplevelsen av ”vi och dom”. Personal kan emellertid känna oro över att undervisa nya elevgrupper samt att arbetsbelastningen under en övergångsperiod kan upplevas hög.

Samhälle

När skolan blir mer inkluderande stärks den sociala sammanhållningen, vilket bidrar till ett samhälle där olikheter accepteras. Det bidrar också till att minska segregation när elever och personal som annars inte möts får interagera med varandra. Skulle implementationen av sammanslagningen inte lyckas eller om vissa grupper upplever sig missgynnade kan samhällets reaktioner bli negativa.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-24

Bilaga 1 – Överföring av budget för anpassad gymnasieskola

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Jörgen Norström
Avdelningschef grundskolan

Skickas till

Regionstyrelsen

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden